29.5.2018

Eduskunta

Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta

Viite: Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta perjantai 01.06.2018 klo 11:00 / HE 59/2018 vp / Asiantuntijapyyntö

Lausunto hallituksen esityksestä laiksi työttömyysturvalain muuttamisesta

Esityksessä ehdotetaan, että työnhakijalla olisi oikeus työttömyysetuuteen opintojen estämättä, jos hän on täyttänyt 25 vuotta ja opinnot kestävät enintään kuusi kuukautta. Lisäksi edellytyksenä olisi, että opinnot antavat ammatillisia valmiuksia tai tukevat yritystoimintaa. Uutta säännöstä sovellettaisiin riippumatta siitä, ovatko opinnot työttömyysturvalain nykyisen 2 luvun 10 §:n perusteella pää- vai sivutoimisia. Työttömällä säilyisi opintojen aikana työttömyysetuuden saamisen edellytyksenä velvollisuus hakea kokoaikatyötä sekä osallistua työllistymistä edistäviin palveluihin niitä hänelle tarjottaessa. Opiskelu ei lähtökohtaisesti olisi pätevä syy kieltäytyä työstä tai palvelusta. Työnhakijan opintoja pidettäisiin tietyin edellytyksin työttömyysturvan niin sanotussa aktiivimallissa tarkoitettuna aktiivisuutena.

Kansaneläkelaitos kannattaa esityksen tavoitetta tukea ja sujuvoittaa työttömien mahdollisuuksia parantaa opiskelemalla työllistymisen ja yritystoiminnan aloittamisen edellytyksiä.

Työttömyysturvalain ehdotetun 2 luvun 10 a §:n mukaiset enintään kuusi kuukautta kestävät opinnot kerryttäisivät aktiivimallissa edellytettyä aktiivisuutta. Sellainen sivutoiminen opiskelu, johon ei sovelleta ehdotettua 2 luvun 10 a §:ä, kerryttäisi aktiivisuutta ja myös silloin, kun työnhakija on alle 25-vuotias. Lisäksi aktiivisuuden tarkastelu alkaisi alusta, kun henkilö palaisi työttömyysetuuden saajaksi sellaisen päätoimisen opiskelun jälkeen, johon ei sovelleta ehdotettua 2 luvun 10 a §:ä, ja tämä muutos koskisi myös alle 25-vuotiaita. Kela yhtyy esityksessä esitettyyn näkemykseen, jonka mukaan muutos voi kannustaa tältä osin opintojen aloittamiseen ja nopeuttaa työllistymistä, mutta toisaalta muutos voi vaikuttaa myös siten, että aktiivisuusedellytystä täytettäisiin työssäolon sijasta opinnoilla. Aktiivisuutta kerryttävältä sivutoimiselta opiskelulta ei edellytetä, että opinnot antavat ammatillisia valmiuksia tai tukevat yritystoimintaa.

Lakiesityksen mukaan työ- ja elinkeinotoimiston tulisi uutena tehtävä ilmoittaa työvoimapoliittisessa lausunnossa työttömyyskassalle tai Kansaneläkelaitokselle riittävät tiedot työnhakijan opinnoista aktiivisuuden

KANSANELÄKELAITOS
PL 450, 00101 Helsinki
Puhelin 020 634 11
etunimi.sukunimi@kela.fi

FOLKPENSIONSANSTALTEN
PB 450, 00101 Helsingfors
Telefon 020 634 11
fornamn.efternamn@kela.fi

seuraamista varten. Kela ei tällä hetkellä saa TE-toimistosta säännönmukaisesti tietoa työnhakijan sivutoimisesta opiskelusta. Työttömyysturvalain täytäntöönpanosta annetun valtioneuvoston asetuksen 30.12.2002/1330 mukaan peruspäiväraha ja työmarkkinatuki maksetaan niin, että se on hakijan nostettavissa viikon kuluessa maksukauden päättymisestä. Työttömyysturvan toimeenpanon sujuvuuden turvaamiseksi Kela pitää välttämättömänä, että tieto opiskelusta saadaan TE-toimistosta eikä Kelan tarvitse työttömyysetuuden maksamisen yhteydessä selvittää opiskelun pää- ja sivutoimisuutta.

Työttömyysturvalain 7 luvun 2 §:n mukainen työmarkkinatuen odotusaika asetetaan henkilölle, joka ei ole suorittanut peruskoulun tai lukion jälkeistä tutkintoon johtavaa, ammatillisia valmiuksia antavaa koulutusta. Työmarkkinatuen odotusaika alkaa päätoimisten opintojen päättymisestä, odotusaika ei kulu päätoimisen opiskelun aikana eikä odotusajasta vähennetä työmarkkinoilla oloa päätoimisen opiskelun aikana. Uutta 2 luvun 10 a §:n säännöstä sovellettaisiin riippumatta siitä, ovatko opinnot työttömyysturvalain nykyisen 2 luvun 10 §:n perusteella pää- vai sivutoimisia. Odotusaikaa koskevaa työttömyysturvalain 7 luvun 2 §:ä ehdotetaan muutettavaksi siten, että odotusaikaa ei asetettaisi 2 luvun 10 a §:ssä tarkoitetun opintojen päättymisen perusteella, odotusaika kuluisi edellä mainitun opiskelun aikana ja lisäksi mainitun opiskelun aikaista työmarkkinoilla oloa voitaisiin vähentää odotusajasta. Kela kannattaa odotusaikaa koskevia muutosehdotuksia, jotka lyhentävät opintoja suorittaneelle työmarkkinatuen saajalle asetettavaa odotusaikaa ja vähentävät siten esimerkiksi toimeentulotuen tarvetta.

Esityksestä aiheutuvien muutosten valmistelu Kansaneläkelaitoksen tietojärjestelmään on jo aloitettu siten, että lakimuutoksen toimeenpano voidaan tarvittaessa aloittaa 1.8.2018. Esityksestä aiheutuu määrältään suhteellisen vähäistä etuuspäätösten, asiakaskirjeiden, viestinnän, ohjeistuksen ja sähköisen asiointipalvelun muutostyötä.

Esityksessä todetaan, että opintojen aikaisen työttömyysturvaoikeuden takia työttömyysturvajärjestelmän piiriin hakeutuvien henkilöiden määrästä tai muutoksen vaikutuksesta työttömyysjaksojen pituuteen ei ole mahdollista esittää edes suuntaa antavia arvioita. Esityksestä ilmenee, että vuonna 2016 päätoimisten, enintään kuusi kuukautta kestävien opintojen takia oikeuden työttömyysetuuteen menetti arviolta noin 3 900 työnhakijaa ja että näistä 25 vuotta täyttäneitä oli arviolta noin 2 900. Kaikkien työnhakijoiden olisi edelleen työttömyysetuutta menettämättä mahdollista opiskella sivutoimisia opintoja hakijan iästä riippumatta. Kela pitää todennäköisenä, että lakiesitys toteutuessaan erityisesti aktiivisuutta kerryttävän opiskelun osalta lisää opiskelua työttömyyden aikana ja että työttömyysturvan piiriin tulee uusia etuudensaajia. Kelan arvion mukaan tällä ei kuitenkaan ole merkittävää vaikutusta henkilöresursseihin, mikäli Kela saa tiedon aktiivisuutta kerryttävästä opiskelusta työvoimapoliittisesta lausunnosta.

Eeva Vartio

lakimies